

mussitationes tanti momenti nocumentique sunt, ut adversus ipsas sese premunire Pastorem deceat.

2. In eis statuendis vel augendis perquam prudenter se habeat Pastor, et tunc quoque tantum quum sufficientia ac constantia ad rem media in praesenti ac [in quantum licet] in futuro haberi possunt praevideat; et ad rem ratio in comperto est. Quapropter qui aleatoriis in re adiumentis [ex. gr. *pani S. Antonii* et similibus] sese committeret, an prudentiae leges servaret, cordati viri dicant; qui et an incertam eleemosynarum intermittentiam pauperes probe comperiant addere possunt.

3. Praefiniti ad hoc dies ac horae sedulo serventur, ac, ut plurimum, hisce distributionibus Pastor ipse adsit, quo, dum petentes adeo dignoscit ut paroecianos a coeteris qui tales non sunt secernit, aptis verbis, et eorum spiritualibus necessitatibus aptius subveniens necnon grati animi sensus se ipsum erga [jure meritoque] fovet.

c) Ne ad canonicae ianuam tum ipse, tum [facilius] ancilla, *avertant faciem suam a paupere*¹, *neque conterant egenum in porta quia pauper est*² numquam satis devitabit Pastor, quem haec agendi ratio semper quam maxime dedecet. Comiter, itaque, semper excipiantur indigentes, nec unquam etsi eleemosynam praestet, duris querulisve verbis eos antea exasperet et amaricet; nam cum misericordia alteri impenditur non indignari, sed gaudere oportet, monente Scriptura: *in omni dato, hilarem fac vultum tuum*³. Si vero, his in adiunctis, mussitationibus ac querimonis ancillam inservire Pastor compererit, severe eam admoneat redarguatque, et si non emendetur, potiusquam pastorale ministerium, indirecte quidem, at efficacissime pessumdet, eam dimittat. Eius, enim, agendi rationem in Parochum a plebe refundi, iam monuimus alibi⁴.

d) Quacumque ratione eleemosynae denegandae petentibus sint, semper adeo comiter id fiat ut de negatione fere ac de elargitione ipsi gaudeant. Paterna, igitur, caritatem redolentia verba adhibeantur, externa caritatis commiserationisque signa ne desiderentur, et ut denegationis causas pauperes ipsi amoveri satagant, peramanter adhortabitur Pastor. Si vero [ut nostris praesertim temporibus facile contingit] tanta audacia ipsi laborent ut, potiusquam eleemosynam quaeritare, propria exigere videantur, tunc quoque tam comiter se habeat, ut suae condicionis conscii, propriis obligationibus sedulius satisfaciant. Certationes, enim, heic ad nihilum prosunt.

¹ Deuteron., XV, 9.

² Prov., XXII, 22.

³ Ecclis., XXV, 11.

⁴ Cfr. ind. alphabetic. *Ancilla*.

e) Eleemosynarum gradum ac ordinem ita statuat Parochus ut suos paroecianos caeteris, bonis optimos, mediocribus bonos, ordinariis pauperibus pauperiores praeferat. Semper vero, tum ad indigentes electos, tum ad seipsum quoque tutandum, secreto haec omnia tegantur, ac ne ad copiosiores carpendas eleemosynas hypocrisis adhibeatur, sedulo advigilandum est. Has ac hos, enim, qui quaeve ad sacrum poenitentiae tribunal, ad SS. Communionem ac ad Ecclesiam frequentissime accedunt ut stipem a Parocho facilius captare possint adesse, omnibus in comperto, quos omnes si Pastor advigilet, plures laqueos effugiet. Hos inter et quidam adsunt qui innumeras persecutiones, imminens suicidium, viatici necessitatem, aliaque similia praetexentes, supplicationibus ac lacrimis tam perseveranter confessarios [ac iuvenes praesertim sacerdotes] lacessunt, ut optata ab eis quoquomodo expilare valeant. At hos coeterosque omnes de his rebus in confessione loquentes ne audiantur, et quae post confessionem [sed non in poenitentiae tribunali] ipsis praestanda sint, peculiare circumstantiae dicent. Quae, denum, cum his servanda qui minatoriis vel anonymis epistolis ad hoc utantur in comperto est: contemptus, nimirum, et ad judiciales auctoritates recursus.

f) Orphanos, vero, peculiari caritate prosequatur Pastor, ac grandioribus praesertim puellis [ne iniquorum innocentiae latronum misera praeda fiant] peculiari sedulaque caritate subveniat. Utrosque, vel apud bene morigeratos Parentes, vel in hospitiiis [ecclesiasticis personis commissis] collocare satagat.

g) Viduas [praesertim si adhuc iuvenes, forma nitentes ac filiorum honustae sint] ne, ad necessitates sublevandas, in perversorum incidant laqueis, peculiari modo Pastor adjuvet, quin ullo modo ullaque ratione alterum maritum ipsis comparare audeat, quod gravissimae perniciosissimaeque imprudentiae foret.

h) Senibus vero ac infirmis, necessariis auxiliis destitutis, peculiarem caritatem impendat Pastor, et ut hi qui domi curari sublevarique nequeunt, in hospitiiis ac valetudinariis recipiantur, curabit; quod, tamen, plurimis in adiunctis, haud facile assequetur. Nam hos inter qui hospitia omni nisu refugiunt complurimi habentur; quos, tamen, ut spiritualibus eorum medeatur infirmitatibus, derelinquere haud decet.

i) Cum malae famae ac vitae personis, et in eleemosynis elargiendis perquam caute se habeat Pastor; nam si his quoque indulgeret, vitio conniveret, quin etiam ut, indigentiae causa, ad bonam frugem se recipiant nitendum est. Si vero sinceram emendationem polliceantur [quod, re et effectu, ut alibi monuimus, rarissime contingit] [maiori cum cari-

tate hae habeantur, ac ut in quodam poenitentium hospitio sese recipiant, suadendae, et ad rem pastorem polliceri operam praestabit. Si ipsae adnuant, de earum conversione facilius credendum; si vero renuant, valde, e contrario, haerendum est. Si denu ex aliis rerum adiunctis hoc fieri nequeat, probationis ad instar, ad tempus adiuvandae et interim sedulo, indirecta ratione, advigilandae esse videntur.

l) Pudica paupertas, ac illorum qui ex divitiis in indigentiam dilabere quam maxime Pastori cordi sit; sed an, potiusquam pudori, inertiae tribuenda sit attente disquiret.

m) Ne fallaciis locus pateat, ut plurimum, directe petentibus tantum eleemosynam tribuat Pastor, et si quae mater filiam ipsi ad hoc mittat, eam admonens ut mater ipsa personaliter se sistat, vacuum dimittat. Hac ratione, dum iuveni pudori consulit, et quasdam versutissimas matrum insidias, quibus ad abundantio captandam stipem per iuvenes filias eum commovere nituntur, validius contradicet¹.

n) Tandem, ut divites eleemosynam pauperibus impendant, Pastor suadeat, quibus illa Psalmistae verba recolebit: *beatus qui intelligit super egenum et pauperem, in die mala liberabit eum Dominus*². Dominus quippe ait: *quamdiu fecistis uni ex his minimis fratribus meis, mihi fecistis*³. Sed in re, ne Pastores importuni videantur, perquam cauti se habebunt, ac eo minus ad eos pauperes dimittant quod, ut plurimum, valde ingratum ipsis manet.

509. — Quae diximus praesertim de privata ac personali Pastoris caritate intelligenda sunt, quibus igitur quaedam nunc de altera publica addere praestabit. Nempe:

a) His in civitatibus ubi pauperum desiderantur Hospitia, ut, consulto Ordinario, collatis viribus, fundari et construi queant, sollicite diligenterque Pastores satagant.

b) Ut horum Institutorum omnium, bona temporalia, fructus, redditus, ac obventiones cum religiosa cura et parsimonia administrentur, ut sexus separentur, aedes munditia niteant, disciplina domus sancte servetur, ac sive sanis, sive aegrotantibus incolis de necessariis omnibus debite convenienterque provideatur, si in Pastoris potestate est, sedulo prospiciat.

c) Sed, praesertim, ut omnes ad quos spectat adeo auxilia spiritualia assiduo studio inibi degentibus impendant ut domus illae religionis solidaeque pietatis cultura florescant, Pastor satagat.

¹ Cfr. Berengo, *Op. cit.* n. 217.

² *Psalm.* X, 4, 2.

³ *Matth.* XXV, 40.

510. — Verborum apostolicorum, igitur, Pastores memores: *beneficentiae autem et communionis nolite oblivisci; talibus, enim, hostiis promeretur Deus*¹, patres pauperum esse norint. Ipsa, enim, praestantissima virtus castitas omnem splendorem et vim aedificandi amittit, si avaritiae labe maculata fuerit; immo eadem defectus et fragilitates [quae fere vix unquam declinantur] velamine quodam obtegere solet. Sicut ad divinarum benedictionum fontes, sic ad animos etiam fidelium nil tam expeditam facit viam, quam beneficentia; ita, enim, a natura conditi sumus ut qui, beneficentia duce, nos insequuntur, ad eorum consilia ac vestigia sequenda trahamur.

§ II. — De Actione Sociali, seu Populari in genere.

SUMMAE RERUM. — 511. De Ecclesiae in re materna sollicitudine. — 512. Huius actionis finis qualis. — 513. Quae eius notae seu qualitates esse debeant ex nuperimis pontificiis documentis indigitatur. — 514. Quae in re a Pastore ratio servanda sit. — 515. Huius actionis praxis, SS. D. N. Pio PP. X duce, exhibetur.

511. — Quamquam Sancta Mater Ecclesia, spiritualem christifidelium salutem uti primum sibi praestituit finem, attamen [pro materna quam de dilectissimis filiis suis sollicitudinem semper gessit] ad eorum spirituale bonum multum conferre si prosperam vel saltem minus incommodam vitae agendi rationem bene ordinata Societas ipsis suppeditet perspicue intelligens, omni quidem tempore, nostro autem potissimum, hanc perarduam provinciam excolendam, iure meritoque, sibi asseruit suscepitque. Gravissimum sane eorum errorem dicentium Ecclesiae iura in humana societate ad spiritualia tantum coarctanda esse [quasi a temporalium rerum rectione aliena foret pronuncianda] semper Ipsa repulit gravissimoque anathemate percussit². Quapropter [ut fidelis per saecula historia docet] non modo in colendas animas, sed etiam in his quae ad materialem huiusque terreni exilii perarduam peregrinationem spectant, sua Ecclesia collocare studia, sui officii debitum esse censuit. Tristissimis, vero, temporibus nostris,

¹ Hebr., XII, 2.

² Cfr. *Encycl. Rerum novarum*, 15 maii 1891; *Graves de comumni*, 18 jan. 1891; *Sapientiae Christianae*, cit.; *Constanti Hungarorum*, 2 sept. 1893; *Officio sanctissimo*, 22 decemb. 1887;

Etsi nos, 15 febr. 1882; *Quod apostolici*, 28 dec. 1878; *Diuturnum*, 21 jun. 1881; *Instruct. S. C. Negot. Extraord.*, 27 jan. 1902; *C. Officiorum ac munerum*, 25 jan. 1897; *S. U. Inq. decret. Lamentabili*, 3 jul. 1907.

in quibus rerum novarum semel excitata cupido, turbulentum hominum periculosissima contentio, ad iudicium pervertendum concitanturque seditiose multitudinem studium, dominorum inhumanitas ac, interdum, in humilibus barbaries, effrenata competitorum cupiditas, materialismi, communismi, ac, praesertim, versutissima ac fallacissima socialismi lue ubique flagrante, adeo plebem commovere ut aeris periculi suspensa formido indesinenter animos exagitet, quam saepe, quam strenue ac composite, tum Leo f. r. XIII¹, tum SS. D. N. nunc gloriose regnans Pius PP. X², documenta de re edixere et omne genus Instituta promovere, adeo omnibus elucet, ut de re plura effari minime oporteat.

512. — Ad *Actioni Catholicae* verum solidumque fundamentum praestitendum ut finem, seu programma, cui ipsa intendere debet in primis indigitemus rectus tractationis ordo postulat. Ad rem Leo f. r. XIII edicebat: *Ad alendam actionem vitae christianae augendamque experrectam virtutem, curare ac providere opus est ut numero, consensu efficiendis rebus, floreat lateque amplificentur Societates, quibus maxime propositum sit fidei christianae virtutumque coeterarum retinere et incitare studia*³. *De societatibus, enim, dilabentibus* [alibi Idem monebat Pontifex] *illud rectissime praecipitur, revocari ad origines suas, cum restitui volunt. Haec, enim, omnium, consociationum perfectio est, de eo laborare idque assequi cuius gratia institutae sunt; ita ut motus actusque sociales eadem causa pariat quae peperit societatem*⁴. Quo sane elucet quam longe a veritate aberrant qui reformidant Ecclesiae operam, hisce praesertim diebus, pro tenuiorum salute enixe impensam, in reipublicae ordinis detrimentum demum concessuram. Non, enim, de re prophana agitur, sed de religiosis maxime negotiis; nam ex Evangelio documenta vitae hominibus omnibus inculcanda, Ecclesia potissimum malis medetur humanis; civilium rerum autem convenienti aequilibrata obtenta, concordia maxime florescit, super qua caelestis illa caritas aedificatur, quae non modo secunda ad superna semita est, verum etiam, effusione sua, et in publicis rebus optatam salutem

¹ Cfr. Leo XIII, in citatis documentis.

² Cfr. Encycl. *Esupremi*, 4 oct. 1903; Epist. *Instaurandum*, 6 nov. 1903; Motu Proprio, *Fin dalla prima*, 18 dec. 1903; Encycl. *Il Fermo proposito*, 11 maii 1907; SS. D. N. Pii PP. X, Sermon. *Nous vous remercions*, 19 april. 1909; Id. *Con*

vera soddisfazione, 10 maii 1909; Encycl. *Edita saepe*, 26 maii 1910; Deliberat. *Episcoporum. Longobard.*, 13 aug. 1901.

³ Epist. *Etsi nos*, ad Archiepiscop. ac Episcop. Ital., 15 febr. 1882.

⁴ Encycl. *Rerum Novarum*, cit.

adducit. Pro huiusmodi, igitur, causa [qua civilium ac temporalium rerum felix faustaue temperatio exoritur] Pastores adlaborasse, ac pro sancto Regni Dei adventu saluberrime decertasse, revera est. Idque *nominatim sacrorum Ministri populique Pastores omnes intelligant oportet, quos in rem intendere omnes animi industriaeque vires adhortamur*¹.

513. — His rationum momentis innixi, argumentum aggredimur, quo non modicae spiritualium ovium suarum saluti Pastorem conlaturum fore certo animo confidimus. Quod, ut opportune [ut par est] feratur, huius socialis popularisque actionis genuinam indolem ac figuram describemus, cuius qualitates seu notae sunt:

a) Ecclesiae obedientia fundamentalis catholicae actionis qualitas extat, quae si quoquomodo deficiat, eius sub sancto nomine, ipsi incongruentia et forsitan indigna patrentur. Quapropter *quidquid consilii in eadem causa vel singuli, vel consociati homines efficiendum suscipiunt, meminerint Episcoporum auctoritati esse penitus obsequendum. Decipi se ne sinant vehementiori quodam caritatis studio; quod quidem si quam iacturam debitae obtemperationis suadeat, sincerum non est, neque solidae utilitatis efficiens, neque gratum Deo*² Idcirco [nisi peculiaris Apostolicae Sedis venia accesserit] quidquid malae originis ac peioribus consequentiis autonomismum sapit, a Catholicis Consociationibus omnibus, sedulo, semper, ac in omnibus arandum, ut Ordinariorum auctoritati, immo et optatis, fideliter studeatur. *Quaecumque, enim, omittit opus, potiusquam extra, vel contra Ordinarii voluntatem peragere, melius est*³.

b) Confessionalitas [uti aiunt] insuper, altera catholicae actionis fundamentalis qualitas est, cui tum in se ipsa, tum in eius asseclis non minus quam obedientia erga Ecclesiae ac Ordinariorum auctoritatem student. Enimvero:

I. Quoad actionem ipsam spectat, cum haec ab Ecclesia condita sit ut quae eius sunt placita in societatis vitam deducat, si neutralitati inserviret, socios quoque neutros adscisceret, et non quae Christi, sed quae indifferentismi sunt promoveret, quae tamen, ut clare patet, imminuere, non augere profecto est. Catholicae, igitur, cum hae Associationes compellentur, re et effectu, in omnibus semperque *catholica ratione, catholicis principis, catholica praxi* inserviant. Si itaque, heic quoque, peculiaris Apostolicae Sedis licentia haud intercedat, quidquid neutralitatem redolet

¹ Leo XIII, *Graves de communi*, cit.

² Leo XIII, *ibid.*

³ Segret. Stat., 28, jul. 1904, ad Ital.

Episcop. — Cfr. Pius IX, brev. *Non sine moerore*, 21 jan. 1877; Epist. *Secr. Status* ad sac. Fongoli, 8 jan. 1910.

ab ipsis arcendum est, ut *catholicitati* in omnibus semperque studeatur. Ceterum si aliquid in re minuendum sit loci Ordinarius dicet.

II. Et in harum Consociationum omnium sociis haec confessio-
nalitas, seu catholicitas requirenda quam maxime est, quae si quo-
quomodo deficiat, cum haud exiguo huius actionis detrimento et coete-
rorum forsitan scandalo ac inimicorum laetitia, eius scopus omnino pes-
sunderetur vel ad incongruum finem verteretur¹. Quapropter *Consociationes*
huiusmodi eo primum ac potissimum spectare volumus, ut quoquot in illa
cooptentur, christiano more constanter vivant. Parum, profecto, interest
quaestiones multas subtiliter agitari deque juribus ac officiis eloquenter
*disseri, ubi haec ab actione fuerint seiuncta*². Idcirco qui in *divinis legibus*
atque Ecclesiae praeceptis sancte integreque servandis, in religione libere
aperteque profitenda, in omnigenae demum caritatis operibus exercendis,
nullo sui aut terrenarum utilitatum respectu se habent, eligantur ac
*sedulo custodiantur*³. Enimvero, *illustria tot Christi militum exempla,*
longe magis valitura sunt ad commovendos animos rapiendosque, quam
verba exquisitaeque disceptationes; fietque facile ut, abiecto metu, depulsis
praeiudiciis ac dubitationibus, quamplurimi ad Christum tradu-
cantur pervehantque, ubique notitiam eiusque et amorem,
*quae ad germanam solidamque beatitatem sunt via*⁴. — Sed ad haec omnia
perficienda *Divina Gratia opus est quae apostolo, Christo haud coniuncto,*
non elargitur, et tunc tantum cum Christus formemur in nobis, hunc
Christum in familiis societateque diffundere valebimus. Quapropter qui
catholicae actioni praesunt, vel ipsi sese dedicant, genuini catholici esse
debent, qui fortes in fide, de religionis rebus instructi, Ecclesiae ac, pecu-
liari ratione, huic Supremae Apostolicae Cathedrae ac Christi Vicario
obsequentes, pietate, solidis virtutibus, vita intemerata pollutibus, efficaci
exemplo omnibus sint. Si, enim hae desint, difficulter in aliis bonum pro-
movebitur, intentionis rectitudo facile amittetur, et ad apostolatus, adversa-
riorum calumnias ac humanam ingratitude tolerandam et, interdum, et
amicorum actioni sociorum ialousiarum [quae, quamvis excusabiles, ma-
guum attamen detrimentum afferre consuescunt] perferenda incom-
*moda, fere impossibile continget*⁵. — Dum, igitur, ut bellantium
catholicorum agmen magis magisque in dies augeatur, horum bonitas

¹ Cfr. Godts, *Op. cit.*, p. 122.

² SS. D. N. Pius PP. X Encycl. *E Supremi*, 4 oct. 1904.

³ SS. D. N. Pius PP. X Ibid. — Cfr. Epist. Segret. Stat. ad Com. St. Medolago-Albani, 19 mart. 1909; Eiusd. ad Angel.

Fongoli, 3 jan. 1910; Deliberat. *Epi-
scopor. Longobard.* 1909.

⁴ Id. Encycl. *E Supremi*, cit.

⁵ Id. Encycl. *Il fermo proposito*,
11 nov. 1905.

cum numero copulari hi ad quos pertinent nituntur, attamen ne alterum
primae noceat, sedulo invigilent. Ab adversariorum, vero, tentoriis pro-
ficientibus Catholicarum Consociationum aditus vix pandatur, ne po-
tiusquam adiutores, proditores, miserrime, comparentur.

c) Catholica Actio inter catholicae doctrinae praxim sese con-
tineat. Igitur:

I. *Cum re politica nullo modo nullaue ratione sese com-*
misceri audeat, politicantium partium studiis ac finibus ne inserviat,
quum hoc ab eius fine omnino alienum sit, quod tantum in eo est ut
naturae, iuri ac Evangelicis innixa praeceptis, beneficae in populo actioni
*diligenter studeat*¹. Ad Italiam vero quod attinet talem tantamque in
politica catholici partem suscipiant quae a SS. D. N. Pio PP. X prae-
finita est², et quam in praxi decernere Episcopis tantum spectat, quibus
ordinationibus ac optatis, et in hoc quoque, Pastores animarum per-
quam fideliter studere tenentur.

II. Catholica actio longe absit ut propositum subdatur omnis
abiiciendae obedientiae eosque adversandi qui legitime praesunt. Reve-
reri eos qui pro suo quisque gradu in civitate praesunt, eisdemque iusta
iubentibus obtemperare, lex aequae naturalis et christiana praecipit. Quod
quidem ut in homine eodemque christiano sit dignum, ex animo et of-
ficio praestari oportet, scilicet, propter conscientiam, quemadmodum ipse
monuit Apostolus, quum illud edixit: *Omnis anima potestatibus*
*sublimioribus subdita sit*³. Quapropter ut in familiis, in scholis,
in omni societate, Christum et quae eius sunt instaurentur, quae populi
et praesertim operariorum agricolarumque sunt adeo tueri ut non tantum
christianis principiis ipsi regantur [quibus huius vitae angustiae facilius
perferuntur], sed ut eorum tergantur lacrimae, poenae linientur, ac oe-
conomica eorum condicio melioretur apte adlaborare, tandem ut publicas
leges iustitia informetur, et, quae ipsi adversantur corrigantur vel in
dissuetudinem veniant satagere⁴, Catholicorum Consociationum profecto
est. At in constitutas Potestates quoquomodo impeti, ac, eo magis,
adversus ipsas coniurare, iis qui catholico nomine ac professione glorian-
tur, minime licet. Sed qui politicis factionibus inservientes ad horum cur-
rum Ecclesiam nectere niterentur [quo et eius auctoritati quam maxime
nocerent] quomodo sacrosancta Ecclesiae iussa servarent?

¹ Pius X *Fin dalla prima enciclica*, 18
dec. 1903. — Cfr. Leo XIII, *Graes de*
commun. cit., et *Istruct. Negot. Eccles.*
extraordinar. cit.

² Encycl. *Il fermo proposito* cit.

³ Leo XIII, encycl. *Graves de comm. cit.*

⁴ Pius X, encycl. *Il fermo proposito* cit.

III. Catholica actio sana democratia, non demagogia excoletur. Idcirco dum primae inserviando, coetibus omnibus debita recollit, attamen ne adeo humiliorum iura extollat ut tum in verbis, tum in factis ne ditiorum altera pessumdet minimum, in commodis inferiorum ordinum curas sic collocet, ut superiores praeterire videantur..., quorum tamen non minor est usus ad conservationem perfectionemque civitatis. Praecavet id christiana caritatis lex. Haec ad omnes omnino cuiusvis gradus homines patet complectendos, utpote unius eisdemque familiae, eodem benignissimo editos Patre et redemptos Servatore, eandemque in hereditatem aeternam vocatos. Quare, propter nativam plebis cum ordinibus coeteris coniunctionem eamque arctiorem ex christiana fraternitate, in eosdem certe in fluit quantacumque plebi adiutandae diligentia impenditur; eo vel magis quia ad exitum rei secundum plane decet ac necesse est ipsos in partem operae advocari...¹ Quapropter eorum praesertim advocanda est benigna opera, quibus et locus et census et ingenii animique cultura plus quiddam auctoritatis in civitate conciliant. Ista si desit opera, vix quidquam confici potest quod vere valeat at quaesitas popularis vitae utilitates. Sane ad id eo certius breviusque patebit iter, quo impensius multiplex praestantiorum civium efficientia conspiret². In postremis binis devitandis scopulis assidua Pastorum cura sit, quum ex eorum neglectu gravissimas ac non semper irrationabiles actioni catholicae difficultates provenire consuescat. Politicorum partium, enim, studio Ecclesiae Sanctae auctoritas [quae pro omnibus constituta] quibusdam [et haud semper catholicis, immo et theistis] prostituitur; classis vero [uti aiunt] luctae, plurimorum adversiones ac derisiones, quae in apostolico ipso ministerio refunduntur, omnino inepte captantur. At quis sapiens et custodiet haec?³

f) Sed, neque id excidat unquam, consilia vel optima ad irritum cadere et inanem laborem suscipi si animorum consensus desideretur, atque in agendo concordia. Quid, enim, efficient bonorum divisae vires adversus coniunctum impetum hostium? Aut quid singulorum proderit virtus, ubi nulla sit communis disciplina?⁴ Quapropter, ut inter catholicorum agmina caritas concordiaque regnent, nisu omni contendendum est, et ne, animadversionibus ac iniuriis, ad invicem sese lacessent, quam maxime devi-

¹ Leo XIII, encycl. *Graves de communi* cit.

² Id. Ibid. — Cfr. Instructio C. Negot. extraord. cit. ad IX, b.

³ Psalm. CVI, 43.

⁴ Leo XIII, Encycl. *Militantis ecclesiae*, cit.

tandum. Si vero quaedam in re differentiae oboriantur, potiusquam in diariis enuntiare, Ecclesiasticam Auctoritatem convocent, quae iustitia tuebitur¹. Sed hic scopulus, in quo [proh dolor!] catholicam actionem [lacrimantibus oculis] adeo impinxisse conspicimus, ut, dum salutis emendationisque spe vix locus est, et D. Bernardi illud: ubinam concordia, ubi non discordia², iure meritoque, ingeminari possit. Hac ratione, dum Crucis Christi inimici [diabolica industria] ad invicem sese sustentant, ac propria scandalosa facinora sollerter tegunt, nos, e contrario, adversus fratres ac commilitones, saepe pro nihilo, privatim coniuramus, ac adeo in ipsos publice ac personaliter impetimus, ut si quid minus laudabile in ipsos reperimus, crepantibus buccis, [Iudeo laetante] terrae coeloque annuntiamus! Iustitiae caritatisque Ecclesiae Sanctae salutaria monita spernentes, illam in disputabilibus libertatem ab Ea omnibus concessam, nobis tantum, tamquam potestatem habentes, reservamus, et si quis, et in minimis, a nostra sententia discrepet, pergravissimae modernismi notae [immo, si in eum adhibeatur qui iuramentum antimodernisticum praestaverit, inusto gravissimae, inurenti vero periculosissimae] eum afficere haud dubitamus. Sed ad quid, quaeso, caritati, veritati, iustitiae, quin immo, et ipsi urbanitati haec agendi ratio prodest? Dum, enim, in fratres impetitur, vaferrimos dominici agri praedones negligimus, et caritatem lacessendo funditusque perimendo, spiritualia omnia bona amittimus; tandem, dum haec omnia tumultuarie agimus, quo iure ac qua ratione caritatem iustitiamque in humilibus instaurare servareque valeamus? Quare vehementer hortamur ut remotis importunis controversiis partiumque contentionibus, que facile animos dissociare possunt, de curando Ecclesiae bono omnes uno ore consentiant, collatis viribus in id unum conspirent ac eandem afferant voluntatem³, solleciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis⁴. Ecclesiae, igitur, magisterio fideliter innitentes, in ipsa acum ipsa, adeo caritas diffundatur in cordibus nostris, ut errores insequendo, sed errantes semper diligendo [ac ideo caritative eos habendo], non de fratrum casu, sed de eorum resurrectione festanter laetemur. Hac enim ratione tantum, caritate fraterna ad invicem nos supportantes ac adiu-

¹ *Instruct. S. C. Negot. Extraord.* cit. — Cfr. Pius PP. X, Motu Propr. *Fin dalla prima*, die 18 dec. 1903; Leo XIII, brev. *Ad Congres. Faesulan.* 3 august. 1896.

² *De duodec. grad. humilit.* gr. X.

³ Leo XIII, encycl. *Militantis ecclesiae* cit. — Cfr. Eiusd. *Longinqua Oceani*, 6 jan 1895; *Est sane molestum*, epist. ad Archiepisc. Turon., 17 dec. 1888; ad Episcop. Urgellens., 20 mar., 1890;

⁴ *Ad Ephes.*, IV, 3.